

Рейтинговий звіт ZHTM 002-004

про оновлення кредитного рейтингу

Об'єкт рейтингування:	боргове зобов'язання Житомирської міської ради
Тип рейтингу:	довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Тип боргового зобов'язання:	відсоткові облігації на пред'явника
Номинальний обсяг емісії:	40 000 000 грн.
Відсоткова ставка:	не більше 15% річних
Термін обігу:	після реєстрації ДКЦПФР звіту про результати розміщення облігацій та видачі свідоцтва про реєстрацію випуску облігацій впродовж 3 років
Рейтингова дія:	оновлення
Дата визначення:	06.12.2007 р.
Дата оновлення:	19.06.2009 р.
Кредитний рейтинг:	uaBBB
Прогноз кредитного рейтингу:	стабільний

Висновок рейтингового агентства щодо кредитного рейтингу боргового зобов'язання позичальника

Кредитний рейтинг міста Житомира ґрунтується на результатах аналізу економічних та фінансових показників, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної у розпорядженні комунальної власності та перспективних планах на майбутнє. Крім того, у ході рейтингової оцінки висвітлюється інформація щодо наявної системи управління, а також політичної ситуації у регіоні та взаємодії різних гілок влади.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, наданій самим об'єктом рейтингової оцінки, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства.

Історія кредитного рейтингу

Дата	06.12.2007 р.	03.06.2008 р.	02.10.2008 р.	19.06.2009 р.
Рівень рейтингу	uaBBB	uaBBB	uaBBB	uaBBB
Прогноз	стабільний	стабільний	стабільний	стабільний
Рейтингова дія	визначення	підтвердження	підтвердження	підтвердження

Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaBBB характеризується достатньою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності залежить від впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.

Стабільний прогноз вказує на відсутність на поточний момент передумов для зміни рейтингу протягом року.

Рівень кредитного рейтингу боргового зобов'язання Житомирської міської ради підтримується:

- збереженням у 2008 році високих темпів зростання обсягу доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів: обсяг надходжень перевищує показник виконання бюджету у 2007 році на 33,8%;
- відсутністю прямого боргу Житомирської міської ради станом на 01.06.2009 р.;
- відсутністю концентрації надходжень до бюджету міста за основними платниками податків;
- зростанням основних показників, які характеризують рівень економічного розвитку міста у 2008 році: обсягу реалізації промислової продукції на 30,4% – до 2 990,1 млн. грн., обсягу зовнішньоторговельного товарообороту на 21,7% – до 346,9 млн. дол. США, обсягу іноземних інвестицій на 5,3% – до 56,4 млн. дол. США, обсягу роздрібного товарообороту на 34,0% – до 2 166,8 млн. грн.;
- покращенням окремих показників соціального розвитку міста протягом 2008 року: зростанням середньооблікової чисельності штатних працівників (без урахування малого бізнесу) на 0,7% – до 90,3 тис. осіб, підвищенням середньомісячного рівня оплати праці на 33,6% – до 1 642,0 грн.

Рівень кредитного рейтингу боргового зобов'язання Житомирської міської ради обмежується:

- збереженням залежності бюджету міста від дотації вирівнювання з Державного бюджету, співвідношення обсягу якої до запланованого на 2009 рік обсягу доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів складає 15,6 % (у 2008 році – 10,2%);
- нижчим ніж середній по країні (на 9,1% у 2008 році) рівнем середньомісячної заробітної плати, зростанням заборгованості з її виплати за залежності доходної частини бюджету міста від надходжень податку з доходів фізичних осіб (питома вага цього джерела в доходах загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів становить близько 75%);
- уповільненням темпів зростання доходної частини бюджету міста у 2009 році та зниженням ліквідності бюджету (за загальним фондом до 0,9%, за спеціальним фондом до 2,6%) внаслідок кризових явищ в економіці України;
- нижчим за середній рівень по країні значенням окремих показників економічного розвитку м. Житомира в розрахунку на одного мешканця;
- високим рівнем зношеності, об'єктів інженерної, транспортної інфраструктури та житлового фонду міста, необхідністю здійснення значних капітальних вкладень у їхнє відновлення.

Резюме

Цей аналітичний звіт розкриває основні зрушення, що відбувалися впродовж 2008 року в соціально-економічній та фінансовій сферах м. Житомира, та оцінку (через процедуру оновлення рейтингу) їхнього впливу на спроможність Житомирської міської ради виконувати свої боргові зобов'язання.

Соціальна сфера та економіка міста

Основні показники соціально-економічного розвитку міста протягом 2003-2008 рр. та наведено у таблиці:

Основні показники соціально-економічного розвитку м. Житомира протягом 2003-2008 рр.¹

Показник	2003 рік	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	Темп зростання у 2008 р. до 2007 р., %
Чисельність наявного населення (станом на кінець звітного періоду), тис. осіб	280,1	277,9	275,9	274,3	272,5	271,9	99,8
Рівень зареєстрованого безробіття, %	2,4	1,8	1,4	1,3	1,0	1,4	140,0
Середньомісячна заробітна плата, грн.	413,8	524,0	727,0	954,6	1 229,1	1 642,0	133,6
Заборгованість з виплати заробітної плати, млн. грн. (станом на кінець звітного періоду)	12,3	10,3	10,1	7,8	4,9	11,7	236,7
Інвестиції в основний капітал, млн. грн.	169,2	304,9	342,0	476,5	794,0	840,1	96,82
Прямі іноземні інвестиції, млн. доларів США (станом на кінець звітного періоду)	н/д	46,6	44,7	49,8	53,5	56,4	105,3
Зовнішньоторговельний товарооборот, млн. доларів США	136,9	169,5	183,9	231,0	285,0	346,9	121,7
Введено в експлуатацію житла, тис. кв. м	84,7	109,0	140,9	182,2	280,0	43,0	80,7
Обсяг роздрібного товарообороту, млн. грн.	462,3	572,0	776,4	1 042,1	1 617,1	2 166,8	133,4

Джерело: Виконавчий комітет Житомирської міської ради

Населення, трудові ресурси та заробітна плата

Протягом аналізованого періоду чисельність наявного населення м. Житомира зменшилась на 0,6 тис. осіб і станом на 01.01.2009 р. склала 271,9 тис. осіб. У місті зберігається сформована в попередні роки тенденція до зменшення кількості населення за рахунок від'ємного природного приросту.

У зв'язку з кризовими явищами в економіці України ситуація на ринку праці м. Житомира у 2008 році погіршилась. Так, на відміну від попередніх періодів, рівень зареєстрованого безробіття у м. Житомирі протягом 2008 року збільшився і станом на

¹ Деякі кількісні дані, які аналізуються у звіті, наведені після відповідного заокруглення. У зв'язку з цим значення одних і тих же показників, які наводяться в звіті більше одного разу, можуть не збігатися, а підсумкові значення окремих показників можуть не відповідати арифметичній сумі їх складових.

² У порівняних цінах

01.01.2009 р. склав 1,4%, що було на 1,6 в. п. менше, ніж у середньому по країні. У другій половині минулого року відбулося зменшення загальної кількості зайнятих на 0,7 тис. осіб, а загалом за 2008 рік середньооблікова чисельність зайнятих зросла, порівняно з 2007 роком, на 0,7%. Масових звільнень вдалося уникнути, передусім, за рахунок застосування адміністрацією підприємств та організацій міста вимушених адміністративних відпусток та скорочення робочого часу. Це негативно впливає на обсяг фонду оплати праці у місті, що, у свою чергу, призводить до уповільнення темпів зростання доходної частини загального фонду бюджету міста.

Рівень середньомісячної заробітної плати у м. Житомирі протягом 2008 року збільшився на 33,6% і склав 1 642,0 грн., що було на 9,1% менше, ніж у середньому по країні. Протягом двох останніх років темпи зростання середньомісячної заробітної плати у місті поступаються відповідним показникам по країні, що, відповідно, призводить до збільшення різниці в рівнях оплати праці у місті та у країні в цілому, а також до уповільнення темпів зростання доходної частини загального фонду бюджету міста, близько 75% якої формує податок з доходів фізичних осіб.

З огляду на найбільшу кількість зайнятих та найвищий рівень оплати праці, бюджетоформуючими видами економічної діяльності у м. Житомирі є «Промисловість», «Освіта» та «Державне управління». Бюджету міста Житомира характерний помірний рівень галузевої диверсифікації надходжень податку з доходів фізичних осіб.

Протягом 2008 року відбулось зростання загальної суми заборгованості за заробітною платою у 2,4 рази – до 11,6 млн. грн., або 7,9% середньомісячного фонду оплати праці підприємств м. Житомира в аналізованому періоді. Основна сума заборгованості за виплатою заробітної плати припадає на підприємства, зайняті у промисловому комплексі міста.

Промисловий комплекс міста

Провідною галуззю економіки м. Житомира є переробна промисловість. Всього протягом 2008 року підприємствами промислового комплексу м. Житомира забезпечило зростання обсягів виробництва на 9,8% більше, порівняно з 2007 роком, проте у розрахунку на одного мешканця середній обсяг реалізації промислової продукції, як і у попередніх періодах, менший за загальнодержавний показник по країні на 34,8%.

Найбільшу питому вагу за обсягами реалізації промислової продукції займає харчова промисловість та перероблення сільськогосподарської продукції, металургія й обробка металу та виробництво інших неметалевих мінеральних виробів. Протягом 2008 року у структурі промислового комплексу міста за обсягами реалізації промислової продукції суттєвих змін не відбулось.

Загалом у I півріччі 2008 року промислові підприємства м. Житомира отримали прибуток у розмірі 65,5 млн. грн., прибутково спрацювали 60,7% підприємств промислового комплексу.

Інвестиції в основний капітал

У 2008 році обсяг капіталовкладень в економіку міста на відміну від 2004-2007 рр. скоротився. Зокрема, обсяг інвестицій в основний капітал, освоєний підприємствами м. Житомира у 2008 році, зменшився (у порівняних цінах), порівняно з показником попереднього року, на 3,2%. У розрахунку на одного мешканця обсяг інвестицій в основний капітал у 2008 році, як і в попередніх періодах, є нижчим за середній показник по країні в цілому.

Протягом 2008 року в м. Житомирі було введено в експлуатацію 43,0 тис. кв. м житла, що на 30,5% менше, порівняно з 2007 роком. У розрахунку на 1 000 мешканців площа введеного в 2008 році в експлуатацію житла, як і у попередніх періодах, є нижчою за середнє значення по країні за відповідний період (на 30,5%) та складає 158,2 кв. м.

Починаючи з III кварталу 2008 року, погіршилась ситуація на ринку нерухомості м. Житомира, що призвело до згортання розробки нових проектів, призупинення проектів, що перебували на початковій стадії, та затримки з введенням в експлуатацію об'єктів.

Іноземні інвестиції

Інвестиційна активність підприємств міста у 2008 році характеризується недостатньо високими показниками участі іноземного капіталу у їхньому розвитку. Темп зростання обсягу залучення іноземних інвестицій в аналізованому періоді відставав від загальнодержавного темпу зростання на 15,8 в. п. З початку процесу інвестування в економіку міста було залучено 56,4 млн. доларів США прямих іноземних інвестицій, що в розрахунку на одного мешканця у 3,7 рази менше за середній показник по країні.

Географія надходжень прямих іноземних інвестицій протягом 2008 року не зазнала суттєвих змін. Як і у попередніх роках основні обсяги прямих іноземних інвестицій, що надійшли до економіки м. Житомира, а саме 82,1% припадають на 5 країн світу: Швейцарія – 29,7%, Італія – 16,5%, Німеччина – 15,3%, Віргінські острови – 11,9%, Нідерланди – 8,7%.

Основним напрямом вкладення коштів іноземними інвесторами залишається галузь промисловості – 70,4% загального обсягу залучених прямих іноземних інвестицій. Переважно це хімічна та нафтохімічна промисловість, сфера металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів та легка промисловість. Значні обсяги прямих іноземних інвестицій надійшли також у сфери операції з нерухомістю, здавання у найм та послуги юридичним особам.

Зовнішньоекономічна діяльність підприємств і організацій

За результатами 2008 року обсяг зовнішньоторговельного товарообороту міста Житомира склав 346,9 млн. дол. США, що на 21,7% більше порівняно з відповідним показником у 2007 році. Сальдо зовнішньої торгівлі товарами у 2008 році,

як і у 2006-2007 рр., має позитивне значення, а зовнішньоторговельний оборот у розрахунку на одного мешканця міста Житомира у 2,5 рази поступається середньому значенню по Україні.

У товарній структурі експорту найбільшу питому вагу мають продовольчі товари та продукція підприємств легкої та металургійної галузі. Товарна структура імпорту представлена переважно продукцією машинобудування та продукцією хімічного комплексу.

Зовнішньоторговельні операції підприємства міста здійснювали з партнерами 84 країн світу. Найважливішими країнами-партнерами у зовнішньоторговельних операціях м. Житомира є Італія, Німеччина та країни СНД.

Торгівля і громадське харчування

Зростанню попиту на споживчі товари у м. Житомирі сприяє подальше збільшення доходів населення, зростання чисельності зайнятого населення, а також підвищення вимог покупця до торговельної мережі. У 2008 році, як і у попередніх періодах, зберігається тенденція збільшення обсягу роздрібного товарообороту, що обліковується, до 2 166,8 млн. грн., що у розрахунку на одного мешканця на 50,8% вище за відповідний середній показник по країні в цілому.

Протягом 2008 року до бюджету міста за рахунок видачі дозволів на право розміщення об'єктів торгівлі та ресторанного господарства та від ринкового збору надійшло 17,9 млн. грн., що на 15,0% більше за відповідний показник 2007 року, та становить 5,6% доходної частини загального фонду бюджету міста у відповідному періоді без урахування трансфертів.

Житлово-комунальне господарство міста та транспорт

У 2008 році, як і протягом попередніх періодів, у м. Житомирі залишаються актуальними проблемами високого рівня зносу основних фондів житлово-комунального господарства та поліпшення фінансового стану підприємств, які забезпечують життєдіяльність міста. В аналізованому періоді у місті введено нові тарифи для населення на водопостачання та водовідведення та на опалення й підігрів води.

Протягом аналізованого періоду у місті переглядалися тарифи на тепlopостачання та з утримання будинків та прибудинкових територій. Станом на 01.01.2009 р. ступінь покриття тарифами собівартості надання житлово-комунальних послуг складає 77,3-97,2%. Зазначена робота продовжена у м. Житомирі у 2009 році. З метою покращення фінансово-економічного стану підприємств житлово-комунального господарства міська рада виділила кошти місцевого бюджету на відшкодування різниці між затвердженим розміром тарифів та економічно обґрунтованими витратами на надання житлово-комунальних послуг, з утримання будинків та прибудинкових територій у сумі 12,7 млн. грн., з послуг тепlopостачання та гарячого водопостачання – 2,3 млн. грн., з

послуг водопостачання та водовідведення – 1,4 млн. грн., з утримання будинків та прибудинкових територій – 9,0 млн. грн.

Платіжна дисципліна населення щодо сплати комунальних послуг залишається на недостатньому рівні. Рівень оплати населення за послуги теплопостачання та з підігріву води, а також з утримання будинків та прибудинкових територій протягом 2008 року перебуває на рівні нижчому за 100%, що призвело до зростання простроченої заборгованості населення за спожиті житлово-комунальні послуги. Станом на 01.01.2009 р. обсяг простроченої заборгованості за отримані послуги у розрахунку на одного мешканця м. Житомира перебував на помірному рівні і становив 78,3 грн. на 1 особу.

Відповідно до схваленої у червні 2006 року Кабінетом Міністрів України Концепції Державної програми розвитку міського електротранспорту на 2006-2015 рр., містом було заплановано отримання субвенції з Державного бюджету на придбання вагонів для комунального електротранспорту обсягом 4,1 млн. грн. з яких у 2008 році з Державного бюджету надійшло 1,4 млн. грн. і які спрямовані на попередню оплату чотирьох тролейбусів.

Комунальна власність міста

Житомирська міська рада від імені та в інтересах територіальної громади відповідно до чинного законодавства наділена повноваженнями щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності. Продаж земельних ділянок та об'єктів комунальної власності залишається основним джерелом отримання коштів на фінансування капітальних видатків бюджету міста Житомира. За результатами 2008 року питома вага надходжень від операцій з комунальним майном (продаж, оренда, користування) у структурі доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів становила 18,6% (20,1% у 2007 році).

Слід зазначити, що в м. Житомирі у 2008 році приватизація комунальної власності та продаж земельних ділянок проводились виключно шляхом викупу. Впродовж 2008 року було реалізовано 11 земельних ділянок загальною площею 2,7 га та вартістю продажу 5,8 млн. грн., а також 43 об'єкти загальною площею 7,1 тис. кв. м та вартістю 30,2 млн. грн. Рівень виконання річного плану на 2008 рік з урахуванням змін за надходженнями до бюджету розвитку становили 72,3%, а порівняно з 2007 роком обсяг надходжень скоротився на 16,8%.

Можна прогнозувати, що тенденція до падіння попиту та, як наслідок, цін на земельні ділянки та об'єкти комунальної власності спричинена загальною негативною макроекономічною динамікою у країні, яка була характерна для м. Житомира у 2008 році, збережеться і у 2009 році. Це, безумовно, впливатиме на обсяги надходжень до бюджету розвитку та може ускладнити процес акумулювання бюджетних ресурсів, необхідних для здійснення видатків з бюджету розвитку.

Обсяги надходжень від оренди комунального майна та землі, яка перебуває у розпорядженні територіальної громади м. Житомира, зберігають тенденцію до збільшення. Значною мірою цьому сприяє робота міської ради у напрямі покращення

управління наявним майном та введення в дію з 01.01.2008 р. нових розмірів плати за оренду земельних ділянок, відповідно до яких розміри орендної плати зросли у 3-5 разів, та перегляд порядку зарахування до міського бюджету плати за оренду майна комунальної власності.

Бюджет міста

Для повного та всебічного вивчення показників бюджет міста Житомира було представлено у форматі бюджетного балансу.

Бюджет міста Житомира у форматі бюджетного балансу, тис. грн.

Показник	2006 рік			2007 рік			2008 рік		
	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Разом
Податкові надходження	150 398,3	6 575,6	156 973,8	220 452,6	8 896,1	229 348,7	297 172,3	10 458,0	307 630,4
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	4 563,6	8 192,0	12 755,6	13 727,4	9 992,4	23 719,8	17 573,8	17 780,0	35 353,9
Отримані трансферти без урахування внутрішніх трансфертів та трансфертів до спеціального фонду	90 894,4	72 794,9	163 689,3	152 090,9	1 605,5	153 696,3	172 787,9	47 068,0	219 855,9
Операційні надходження всього	245 856,2	87 562,5	333 418,7	386 270,9	20 494,0	406 764,9	487 534,1	75 306,0	562 840,1
Поточні видатки	172 044,5	13 166,0	185 210,5	230 660,2	8 021,0	238 681,2	305 319,5	22 593,5	327 913,1
Субсидії та поточні трансферти	64 413,8	72 848,3	137 262,1	140 857,7	8 438,2	149 295,9	168 618,5	40 777,2	209 395,7
Операційні видатки всього	236 458,3	86 014,3	322 472,5	371 517,9	16 459,2	387 977,1	473 938,0	63 370,8	537 308,8
Операційний баланс	9 397,9	1 548,2	10 946,1	14 753,0	4 034,8	18 787,8	13 596,1	11 935,2	25 531,3
Фінансовий дохід	0,0	0,0	0,0	2 458,8	0,0	2 458,8	1 866,0	0,0	1 866,0
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінансовий баланс	0,0	0,0	0,0	2 458,8	0,0	2 458,8	1 866,0	0,0	1 866,0
Поточний баланс	9 397,9	1 548,2	10 946,1	17 211,8	4 034,8	21 246,6	15 462,1	11 935,2	27 397,3
Капітальні надходження	0,0	20 383,8	20 383,8	0,0	43 304,3	43 304,3	0,0	36 013,9	36 013,9
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	5 347,7	5 347,7	10 695,5	8 632,1	7 385,9	16 018,1	3 082,1	6 569,6	9 651,7
Капітальні надходження всього	5 347,7	25 731,6	31 079,3	8 632,1	50 690,2	59 322,4	3 082,1	42 583,4	45 665,5
Капітальні видатки	6 803,2	27 536,8	34 340,0	8 419,5	34 159,0	42 578,5	14 267,6	45 959,7	60 227,3
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	3 019,2	7,0	3 026,2	1 156,6	18 858,1	20 014,7	2 135,6	8 672,9	10 808,5
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	5 347,7	0,0	5 347,7	7 385,9	0,0	7 385,9	6 569,6	0,0	6 569,6
Капітальні видатки всього	15 170,2	27 543,8	42 714,0	16 962,0	53 017,1	69 979,1	22 972,8	54 632,7	77 605,5
Капітальний баланс	-9 822,4	-1 812,2	-11 634,7	-8 329,9	-2 326,9	-10 656,8	-19 890,7	-12 049,2	-31 940,0
Баланс після капітальних видатків	-424,5	-264,0	-688,6	8 881,9	1 707,9	10 589,9	-4 428,7	-114,0	-4 542,6
Надання пільгових кредитів громадянам на будівництво житла (з урахуванням повернення)	0,0	-4,0	-4,0	0,0	-8,9	-8,9	200,0	-10,6	189,4
Профіцит/дефіцит	-424,5	-260,0	-684,5	8 881,9	1 716,8	10 598,7	-4 628,7	-103,4	-4 732,0
Фінансування	424,5	260,0	684,5	-8 881,9	-1 716,8	-10 598,7	4 628,6	103,4	4 732,1

Джерело: Департамент бюджету та фінансів Житомирської міської ради

Виходячи з наведених вище даних у 2008 році, як і протягом попередніх бюджетних періодів, операційний баланс бюджету зберігає додатне значення, що забезпечувалось переважанням темпів зростання операційних доходів над темпами зростання операційних видатків. Це свідчить про спроможність за рахунок поточних доходів забезпечувати фінансування поточних видатків бюджету (заробітна плата та нарахування на неї, оплата медикаментів, продуктів харчування, комунальних послуг бюджетних установ, тощо). Водночас через погіршення динаміки економічного розвитку міста, спричиненої кризовими явищами в економіці України, темп зростання операційних доходів надалі може суттєво уповільнитися за одночасного збереження високого темпу зростання операційних видатків. Це, у свою чергу, буде мати наслідком утворення негативного сальдо операційного балансу бюджету міста.

Зважаючи на те, що обсяги доходів бюджету міста, які враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, і надалі поступаються відповідним видаткам, бюджет м. Житомира продовжує отримувати дотацію вирівнювання з Державного бюджету. Проте з огляду на динаміку видаткової частини міста у 2008 році, її обсяг у звітному періоді, порівняно з аналогічним періодом попереднього року, збільшився на 12,3% – до 32,4 млн. грн. При цьому слід зазначити, що якщо у 2007 році співвідношення дотації вирівнювання до фактично виконаного обсягу доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів складало 12,2%, то у 2008 році – 10,2%. А, відповідно, до планових показників міського бюджету на 2009 рік зазначене співвідношення становило 15,6%.

Необхідно зазначити, що через збереження невідповідності графіків фінансування поточних видатків та надходження відповідних доходів загального фонду, в аналізованому періоді мали місце тимчасові касові розриви, які покривалися за рахунок короткотермінових позичок з єдиного казначейського рахунку. Проти 2007 року, їх загальна сума зменшилася у 7,1 рази – до 13,7 млн. грн. Станом на 01.01.2009 р. короткотермінові позички, залучені до бюджету міста у 2008 році, було погашено у повному обсязі. Середньострокові позички протягом 2008 року бюджетом міста з єдиного казначейського рахунку не залучались.

З метою залучення додаткових коштів у 2008 році Житомирська міська рада продовжувала розпочату у 2007 році практику здійснення активних операцій з тимчасово вільними залишками бюджету міста шляхом їх розміщення на депозит. Станом на 01.01.2009 р. на депозит у банківських установах розміщено 1,7 млн. грн. коштів бюджету міста, і порівняно з початком року їх сума зменшилась у 6,0 рази. При цьому річна сума процентного доходу склала 1 866,0 тис. грн., що на 24,1% менше, ніж надходження у 2007 році.

Як і в переважній більшості міст України, капітальний баланс бюджету міста Житомира має від'ємне значення та покривається за рахунок повернення з депозиту вільних залишків коштів міського бюджету за загальним фондом та профіцитом операційного балансу спеціального фонду. Слід зазначити, що у 2008 році, проти 2007 року, капітальні видатки зросли на 10,9%, а капітальні надходження у 2,6 рази зменшились на 23,0% внаслідок погіршення ситуації та падіння попиту на ринку нерухомості м. Житомира.

Загалом бюджет міста у 2008 році, на відміну від 2007 року, виконано з дефіцитом як за загальним, так і за спеціальним фондами, загальна сума якого на кінець аналізованого періоду склала 4 732,0 тис. грн.

Дефіцит загального та спеціального фондів, який утворився за наслідками виконання бюджету міста у 2008 році, було покрито за рахунок залишків коштів на рахунках місцевого бюджету, що, відповідно, мало наслідком зменшення показника ліквідності бюджету. При цьому ліквідність бюджету (співвідношення залишків на рахунках міського бюджету до фактичного обсягу видатків без урахування трансфертів) порівняно з 2007 роком зменшилась до низького рівня: за загальним фондом – з 2,4% до 0,9%, за спеціальним – з 4,5% до 2,6%.

Виконання доходної частини бюджету міста

Для доходної частини бюджету міста Житомира в 2005-2008 рр. характерною була тенденція до збільшення обсягу надходжень. При цьому якщо у 2006-2007 рр. темпи зростання доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів щорічно збільшувались, то у 2008 році, у зв'язку з загостренням кризових явищ в економіці України, темп зростання доходів бюджету міста без урахування трансфертів уповільнився, порівняно з відповідним бюджетним періодом, на 29,7 в. п. і склав 127,5%.

Структурні пропорції формування доходної частини бюджету міста Житомира у 2008 році, як і у попередніх періодах, були типовими для більшості місцевих бюджетів України. Найвагомими джерелами формування доходів бюджету міста були податкові надходження та офіційні трансферти.

Доходну частину бюджету міста (без урахування коштів, що передаються з однієї частини в іншу) за результатами 2008 року виконано в обсязі 603 802,0 тис. грн., що складає 98,3% уточненого річного плану. Слід зазначити, що затверджений на 2008 рік Міністерством фінансів України обсяг закріплених доходів бюджету м. Житомира було перевиконано на 107,7%.

Планові показники з урахуванням змін за доходами загального фонду (без трансфертів) протягом аналізованого періоду було виконано на 101,1%, у тому числі за доходами, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, на 101,0%, за власними доходами – на 101,8%, за офіційними трансфертами – на 97,9%. При цьому обсяг надходжень закріплених доходів у 2008 році, проти 2007 року, було збільшено на 32,3%, сума власних доходів та трансфертів – на 42,3% та 9,4% відповідно.

У структурі закріплених доходів бюджету м. Житомира у 2008 році найбільша питома вага (75,1%) припадала на податок з доходів фізичних осіб. У 2008 році погіршення результатів господарської діяльності, передусім, промислових підприємств міста негативно відбилосся на динаміці зростання фонду оплати праці на цих підприємствах та темпах приросту надходжень податку з доходів фізичних осіб. Проте затверджений на 2008 рік з урахуванням змін план за надходженнями податку з доходів фізичних осіб було виконано на 101,0%. Слід зазначити, що збереження негативних тенденцій

розвитку промислового комплексу суттєво уповільнюватиме темпи зростання доходної частини загального фонду бюджету міста.

Для бюджету м. Житомира характерним є низький рівень диверсифікації надходжень податку з доходів фізичних осіб у частині найбільших платників податку – зокрема у 2008 році на 20 найбільших платників податку з доходів фізичних осіб припадало 23,8% загального обсягу надходжень податку.

Збільшення обсягу власних доходів підтримується переважно зростанням обсягу надходжень від плати за землю та плати за оренду цілісних майнових комплексів, що є у комунальній власності. Крім того, в 2008 році, як і у попередніх бюджетних періодах, до загального фонду бюджету міста надійшли відсоткові платежі за розміщені на депозитних рахунках у банку тимчасово вільні бюджетні кошти.

Рівень виконання річного плану за офіційними трансфертами у 2008 році становив 96,9%, на що вплинув низький рівень перерахування (86,8%) субвенцій з Державного бюджету на виплату допомоги ветеранам війни і праці, військової служби, органів внутрішніх справ, а також ненадходження з державного бюджету субвенції до спеціального фонду бюджету міста на придбання вагонів для комунального електротранспорту.

Обсяги доходної частини спеціального фонду бюджету м. Житомира у 2008 році визначалися динамікою власних надходжень бюджетних установ та доходів бюджету розвитку. Обсяг виконання річного плану бюджету розвитку з урахуванням змін у 2008 році становив 72,3%, що, серед іншого, пов'язано з падінням попиту та, як наслідок, ціни на земельні ділянки та комерційні приміщення у зв'язку з загальною негативною макроекономічною динамікою у країні. Можна прогнозувати, що така ситуація збережеться і у 2009 році, що, безумовно, впливатиме на обсяги надходжень до бюджету розвитку.

Виконання видаткової частини бюджету міста

У зв'язку із щорічним збільшенням обсягів доходної частини бюджету м. Житомира обсяги виконання видаткової частини бюджету міста протягом 2008 року теж збільшились. Зростання видаткової частини бюджету міста в аналізованому періоді забезпечується збільшенням обсягів фінансування за усіма основними статтями видатків міського бюджету.

Обсяг кредиторської заборгованості станом на 01.01.2009 р. становив 7,8 млн. грн. і скоротився порівняно з початком 2008 року на 19,9% за більшістю видаткових статей бюджету. У той же час недовиконання у повному обсязі планових надходжень до бюджету розвитку міста мало наслідком збільшення розміру кредиторської заборгованості бюджету за статтею «Будівництво».

Видаткова частина бюджету міста за функціональною класифікацією, як і в попередніх періодах, має соціальне спрямування. Значний обсяг бюджетних коштів спрямовується на фінансування освіти, охорони здоров'я, соціальний захист та соціальну допомогу (переважно асигнування на оплату праці працівників бюджетних установ, нарахування

на заробітну плату та соціально спрямовані трансферти населенню), питома вага яких у структурі витрат бюджету без урахування коштів, що передаються з однієї частини бюджету в іншу, сягає 67,2%.

Структура видаткової частини бюджету міста за економічною класифікацією у 2004-2008 рр. характеризується значною питомою вагою поточних видатків (близько 88% у загальному обсязі видаткової частини бюджету), при цьому питома вага захищених статей видатків загального фонду бюджету міста Житомира у зазначеному періоді теж була високою та зросла, порівняно з відповідним показником у 2007 році, на 0,4 в. п. – до 85,6%. У свою чергу висока питома вага захищених статей видатків в обсязі витрат загального фонду бюджету звужує можливості міста щодо розпорядження бюджетними коштами у разі виникнення непередбачуваних ситуацій.

Бюджет м. Житомира на 2009 рік

Плановими показниками на 2009 рік обсяг доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів та коштів, що передаються до спеціального фонду, було зменшено на 10,0%, порівняно з виконанням у 2008 році. За загальним фондом доходи бюджету міста було затверджено в обсязі 482,5 млн. грн. Темп зростання надходжень загальнодержавних податків і зборів (обов'язкових платежів), які враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів відносно показника виконання у 2008 році, склав 98,9%. Темп зростання власних доходів, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів відносно показника виконання у 2008 році, склав 89,7%.

Основним джерелом наповнення міського бюджету залишається податок з доходів фізичних осіб. Темп зростання надходжень податку з доходів фізичних осіб, запланованих на 2009 рік, порівняно з фактичним виконанням у 2008 році, складає 100,5%. Фактично протягом січня-березня 2009 року виконання річного плану за зазначеним джерелом доходів міського бюджету на 2009 рік становило 20,7%.

Враховуючи, що доходи, які враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, будуть зростати нижчими темпами, ніж відповідні видатки, бюджет м. Житомира у 2009 році буде отримувати дотацію вирівнювання в обсязі 48,1 млн. грн. При цьому співвідношення дотації вирівнювання до запланованого обсягу доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів складає 15,6% (10,2% у 2008 році).

Запланований на 2009 рік обсяг доходної частини спеціального фонду бюджету м. Житомира без урахування трансфертів та коштів, що передаються із загального фонду, було затверджено в обсязі 34,3 млн. грн. (на 46,4% менше за фактичний показник виконання у 2008 році). Це спричинено запланованим скороченням обсягу надходжень від реалізації об'єктів нерухомості міської ради, власних надходжень бюджетних установ та організацій та до цільових фондів міської ради.

Падіння попиту та, як наслідок, цін на земельні ділянки та об'єкти комунальної власності, що спричинене загальною негативною макроекономічною динамікою у країні, збережеться у м. Житомирі у 2009 році, і безумовно, впливатиме на обсяги

надходжень до бюджету розвитку. Рівень виконання річного плану надходжень до бюджету розвитку Житомирської міської ради протягом січня-березня 2009 року становило 5,4% від запланованого на 2009 рік, у т. ч. надходження від реалізації майна становили 7,1% від річного плану. Від продажу землі у I кварталі 2009 року кошти до бюджету міста не надходили.

Видаткова частина бюджету м. Житомира на 2009 рік затверджена в обсязі 543,3 млн. грн. У 2009 році передбачається зростання обсягу видатків бюджету міста на фінансування основних галузей соціальної сфери. У 2009 році передбачається зростання обсягу видатків бюджету міста на фінансування окремих галузей бюджетної сфери. Це зумовлюється зростанням обсягів видатків на заробітну плату, а також на інші захищенні статті видатків загального фонду бюджету міста.

Слід зазначити, що плановими показниками на 2009 рік обсяги окремих видаткових статей («Житлово-комунальне господарство» та «Транспорт»), планування та виконання обсягів видатків за якими прямо пов'язане з перерахуванням з Державного бюджету офіційних трансфертів до бюджету міста, та надходження коштів до бюджету розвитку, було зменшено, порівняно з виконанням у 2008 році.

Боргові зобов'язання міста

Станом на 01.01.2009 р. прямий борг Житомирської міської ради відсутній. Консолідований борг м. Житомира станом на 01.01.2009 р. складає 40 811,0 тис. грн., у тому числі:

- 3 285,0 тис. грн. – прострочена кредиторська заборгованість бюджетних установ, що утримуються за рахунок загального та спеціального фондів бюджету міста;
- 29 521,0 тис. грн. – непогашений залишок за кредитами, залученими комунальними підприємствами міста;
- 8 005,0 тис. грн. – прострочена кредиторська заборгованість комунальних підприємств міста.

Житомирська міська рада планує вийти на ринок внутрішніх запозичень, здійснивши вперше емісію облігацій внутрішньої місцевої позики обсягом 40,0 млн. грн., терміном обігу 3 роки та ставкою доходності до 15% річних. Кошти залучаються до бюджету розвитку на фінансування капітальних видатків. Водночас внаслідок фінансово-економічної кризи в країні, яка позначилась на скороченні ринку фінансів загалом та муніципальних займів зокрема, місто призупинило роботи з проведення запозичення до міського бюджету до моменту настання сприятливої кон'юнктури ринку. Співвідношення граничного обсягу прямого боргу до запланованого загального обсягу доходів на 2009 рік без урахування трансфертів та коштів, що передаються із загального фонду до спеціального, складатиме 13,0%, тоді як станом на 01.01.2009 р. цей показник дорівнює нулю.

Висновок

За результатами аналізу кредитний рейтинг випуску відсоткових облігацій Житомирської міської ради підтверджено на рівні **uaBBB** прогноз «стабільний».

Генеральний директор

С. А. Дубко

Начальник відділу муніципальних рейтингів

О. К. Самойлова

Старший фінансовий аналітик відділу
муніципальних рейтингів

О.І. Луценко

Додатки

Бюджет міста Житомира у форматі бюджетного балансу у 2004-2008 рр., тис. грн.

Показник	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік
Податкові надходження	90 581,4	116 361,8	156 973,8	229 348,7	307 630,4
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	1 419,5	9 412,5	12 755,6	23 719,8	35 353,9
Отримані трансферти без урахування внутрішніх трансфертів та трансфертів до спеціального фонду	100 676,9	129 045,8	163 689,3	153 696,3	219 855,9
Операційні надходження всього	192 677,9	254 820,0	333 418,7	406 764,9	562 840,1
Поточні видатки	100 437,0	143 165,7	185 210,5	238 681,2	327 913,1
Субсидії та поточні трансферти	88 750,6	104 494,4	137 262,1	149 295,9	209 395,7
Операційні видатки всього	189 187,6	247 660,1	322 472,5	387 977,1	537 308,8
Операційний баланс	3 490,3	7 159,9	10 946,1	18 787,8	25 531,3
Фінансовий дохід	0,0	0,0	0,0	2 458,8	1 866,0
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінансовий баланс	0,0	0,0	0,0	2 458,8	1 866,0
Поточний баланс	3 490,3	7 159,9	10 946,1	21 246,6	27 397,3
Капітальні надходження	10 312,5	13 768,6	20 383,8	43 304,3	36 013,9
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	11 810,0	10 256,2	10 695,5	16 018,1	9 651,7
Капітальні надходження всього	22 122,5	24 024,8	31 079,3	59 322,4	45 665,5
Капітальні видатки	15 891,9	21 145,4	34 340,0	42 578,5	60 227,3
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	9 536,4	3 753,6	3 026,2	20 014,7	10 808,5
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	4 120,0	5 001,1	5 347,7	7 385,9	6 569,6
Капітальні видатки всього	29 548,4	29 900,1	42 714,0	69 979,1	77 605,5
Капітальний баланс	-7 425,8	-5 875,3	-11 634,7	-10 656,8	-31 940,0
Баланс після капітальних видатків	-3 935,6	1 284,6	-688,6	10 589,9	-4 542,6
Надання пільгових кредитів громадянам на будівництво житла (з урахуванням повернення)	0,0	289,4	-4,0	-8,9	189,4
Профіцит/дефіцит	-3 935,6	995,2	-684,5	10 598,7	-4 732,0
Фінансування	3 935,6	-995,2	684,5	-10 598,7	4 732,0

Джерело: Департамент бюджету та фінансів Житомирської міської ради

Джерела фінансування бюджету м. Житомира за 2004–2004 рр., тис. грн.

Показник	2004 рік	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік
Профіцит/дефіцит	-3 935,6	995,2	-684,5	10 598,7	-4 732,1
Фінансування	3 935,6	-995,2	684,5	-10 598,7	4 732,1
Зміни залишків	3 935,6	-995,2	684,5	-347,5	-3 815,7
залишок на початок року	5 241,4	1 305,8	2 301,0	1 616,4	1 963,9
залишок на кінець року	1 305,8	2 301,0	1 616,4	1 963,9	5 779,6
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	0,0	0,0	0,0	-10 251,2	8 547,8
Повернення коштів з депозитів або пред'явлення цінних паперів	0,0	0,0	0,0	72 372,3	120 200,8
Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів	0,0	0,0	0,0	82 623,5	111 653,0
Фінансування за рахунок короткотермінових позичок за рахунок єдиного казначейського рахунку	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Запозичення	3 400,0	88 000,0	125 935,2	97 000,0	13 680,0
Погашення	3 400,0	88 000,0	125 935,2	97 000,0	13 680,0
Інші розрахунки	0,0	0,0	-0,1	0,0	0,0

Джерело: Департамент бюджету та фінансів Житомирської міської ради